

MINISTERUL EDUCAȚIEI
UNIVERSITATEA NAȚIONALĂ DE ȘTIINȚĂ ȘI TEHNOLOGIE
POLITEHNICA BUCUREȘTI - CENTRUL UNIVERSITAR PITEȘTI
ȘCOALA DOCTORALĂ *FILOLOGIE*

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT
*IMPACTUL TEXTULUI LITERAR ÎN PREDAREA LIMBII
FRANCEZE CA LIMBĂ STRĂINĂ: STUDIU DE CAZ -
JACQUES PRÉVERT*

Conducător de doctorat:
Prof. univ. dr. habil. Corina-Amelia GEORGESCU

Student-doctorand:
Cătălina ȘERBAN (BURCEA)

PITEȘTI
2024

Teza de doctorat cu titlul *Impactul textului literar în predarea limbii franceze ca limbă străină: Studiu de caz - Jacques Prévert* are ca obiectiv să analizeze dacă prin intermediul și cu ajutorul textului literar, profesorul poate să îi atragă și să îi motiveze pe elevi către cultivarea plăcerii pentru lectură în limba franceză, și, implicit, către studierea acesteia, către familiarizarea cu o cultură și civilizație extrem de bogate, în contextul în care limba franceză este predată din ce în ce mai mult ca limbă 2 în școlile din România.

Scopul principal al cercetării noastre îl constituie evaluarea utilizării textelor literare la ora de FLE și impactul pe care acestea ar putea să îl producă în procesul de predare/învățare a limbii franceze ca limbă străină, plecând de la poeziile lui Jacques Prévert.

Prezenta teză își propune să susțină prin demersul de cercetare conștientizarea importanței predării și învățării limbii franceze pe baza textelor literare, dar și creșterea motivației pentru studiu și lectură la elevi; această abordare este necesară, cu atât mai mult cu cât, din datele noastre, o astfel de cercetare nu a mai fost întreprinsă pentru contextul românesc din perioada anilor '90-2000.

Din punctul nostru de vedere, *textul literar* ar putea fi, alături de celelalte tipuri de texte, resursa care să contribuie la obținerea unor rezultate mai bune la ora de limba străină. Învățarea unei limbi străine s-ar putea realiza și recurgând la textul literar ca mijloc care să contribuie la dezvoltarea motivației în rândul elevilor și care să îi ajute pe aceștia în dezvoltarea competențelor lingvistice. Bogăția sa constituie un avantaj pe care fiecare elev îl poate fructifica în dezvoltarea unor competențe variate precum competențele lingvistice, competențele culturale, competența de a învăța să înveți.

Alegerea lui Jacques Prévert și a poemelor din volumul *Paroles* nu este una întâmplătoare. Varietatea tematică de care se bucură opera sa și facilitatea textului poetic stau la baza selectării acestui poet a cărui activitate literară s-a derulat în prima parte a secolului al XX-lea. Cu o operă impresionantă, care tratează într-o manieră aparent superficială cele mai importante teme abordate de-a lungul vremii în literatură, Prévert este, deopotrivă, și un nume de referință, prezent încă în manualele de limba franceză utilizate în școala românească (la nivel liceal). Totodată, alegerea acestui autor este motivată și de caracterul literal, lipsit de ambiguitate, al poeziilor sale, dar și de actualitatea tematică a unora dintre ele. Corpusul de poeme analizate reliefează aspecte care trimit la preocuparea poetului atât pentru formă, cât și pentru mesajul pe care poemele sale îl transmit.

Opțiunea pentru poemele care alcătuiesc corpusul urmând a fi utilizat în realizarea secvențelor didactice aplicate la clasă are la bază o serie de motive obiective precum tematica variată abordată, vocabularul facil, utilizarea de procedee retorice diverse și numeroase care

permit însă decodarea relativ rapidă a textului, o varietate largă în ceea ce privește forma și lungimea textelor; în componența corpusului regăsim atât poeme mai lungi precum *Pour faire le portrait d'un oiseau* sau *Barbara*, cât și poeme mai scurte, cum este cazul poeziilor *Le Bouquet* sau *Sables mouvants*, poeme cu versuri având lungimea inegală, o altă caracteristică a stilului autorului. Un alt motiv care a stat la baza constituirii corpusului în acest mod este faptul că didactizarea poemelor pe care le include permite dezvoltarea tuturor celor patru competențe generale stipulate de CECRL, aspect pe care îl abordăm în prezenta cercetare în partea a treia, în cadrul secvențelor didactice aplicate la clasă.

Cele zece poeme analizate, *Le message*, *Cortège*, *Les feuilles mortes*, *Déjeuner du matin*, *Pour toi mon amour*, *Sables mouvants*, *Barbara*, *Le Bouquet* și *Pour faire le portrait d'un oiseau* din volumul *Paroles* (9) și *Chanson pour les enfants l'hiver* din volumul *Histoires* (1) se caracterizează prin trăsături care trimit la toate aspectele specifice operei lui Jacques Prévert. Din aceste zece poeme analizate, suportul pentru secvențele didactice aplicate la clasă este reprezentat de următoarele cinci: *Le message*, *Déjeuner du matin*, *Pour toi mon amour*, *Barbara*, și *Pour faire le portrait d'un oiseau*.

Alegerea unor poeme variate are la baza intenția noastră de a ilustra ipoteza de cercetare conform căreia textul literar (dacă este bine ales) poate constitui un factor motivațional important, atât pentru studierea limbii franceze și pentru creșterea interesului pentru cultura și civilizația franceză, cât și pentru lectură în general.

Prezenta cercetare vine din dorința de a verifica dacă și în ce măsură textul literar în general și opera lui Jacques Prévert, în special, pot contribui la reconsiderarea literaturii la ora de limbă străină, în acest caz, limba franceză, respectiv la utilizarea textului literar la diferite nivele de studiu/ de vârstă pentru învățarea limbii franceze.

În acest context, ca **obiectiv principal** al acestei cercetării, ne propunem să *identificăm dacă interesul elevilor pentru studierea limbii franceze crește atunci când la clasă se utilizează textul literar sub diferite forme*.

Prezenta teză este structurată în trei părți care, la rândul lor, subsumează mai multe capitole și, respectiv, subcapitole. Astfel, Partea I, *Definirea problematicii: locul literaturii în predarea limbii franceze ca limbă străină*, vizează clarificarea conceptelor de bază, concepte precum *cultură și civilizație*, *literatură*, *text literar*, *lectură*, *lectură literară*, *metodologie*, *didactică*. Dată fiind disciplina pe care o aducem în discuție - limba franceză, dar și tema abordată, care presupune predarea acesteia, considerăm oportun să avem în vedere și definirea unui termen precum *didactica limbii franceze*; totodată, întrucât suportul părții aplicative a

prezentului studiu îl reprezintă textul literar, abordăm și conceptul de *didactică a literaturii*, pentru a semnală traiectoriile cele mai importante conturate până la acest moment de specialiști în acest domeniu.

Pentru a analiza statutul actual al limbii franceze și locul literaturii în predarea limbilor străine, ne-am raportat la conceptul de *competență*, la tipurile de competențe, în conformitate cu prevederile CECRL, fără a omite *competența interculturală* pusă în relație cu literatura. Am vizat identificarea locului textului literar în metodologiile de predare a limbii franceze, făcând o analiză diacronică de la prima metodă folosită, metoda tradițională („gramatică-traducere”) și până la abordările cele mai recente precum abordarea acțională, care s-a impus odată cu apariția CECRL, începând cu anul 2001 și cu *Volumul Complementar* publicat în 2018.

Pentru a contextualiza cercetarea prin raportare la sistemul educațional românesc, am analizat pe de o parte programele școlare în vigoare plecând de la ciclul primar până la ciclul liceal pentru ambele ipostaze în care poate să apară limba franceză (atât ca Limbă 1, cât și ca Limbă 2), iar pe de altă parte, am realizat o analiză a câte două manuale școlare în vigoare pentru fiecare etapă de școlarizare - ciclul primar, gimnazial, liceal, utilizate în prezent la ora de limba franceză în școlile din România. Prin acest demers, s-a urmărit identificarea oricărei prezențe a textului literar ca suport indiferent pentru ce tip de activitate, astfel încât să ne putem da seama în ce măsură elevii intră în contact cu literatura la ora de limba franceză, respectând cadrul normativ impus la nivel de Minister.

Din rațiuni metodologice, am limitat cercetarea noastră doar la utilizarea de manuale aparținând editurilor românești. Astfel, manualele care fac parte din corpusul analizat, de la clasa pregătitoare până la clasa a XII-a aparțin unor edituri românești precum *Litera*, *Booklet*, *Corint*, *Humanitas Educațional*, *Sitka*, *Sigma*, acestea fiind cele aprobate de către Ministerul Educației Naționale. În analiza desfășurată de noi nu am folosit manualele/ metodele franțuzești, dat fiind faptul că ele sunt puțin utilizate în școlile din România, nefiind aprobate oficial, după cum este prevăzut în *Metodologia-cadru privind reglementarea utilizării auxiliarelor didactice în unitățile de învățământ preuniversitar* din Ordinul 5062/2017¹.

Prima parte a cercetării noastre propune, de asemenea, problematizarea demersului realizat, prezentând ipoteza, metodologia de cercetare, dar și obiectivele pe care le vom urmări ulterior, în desfășurarea acestei cercetări, atât din perspectivă practică, cât și teoretică.

---

¹ *Metodologia-cadru privind reglementarea utilizării auxiliarelor didactice în unitățile de învățământ preuniversitar* publicată în Monitorul Oficial, Partea I nr. 769 din 28 septembrie 2017 (<https://lege5.ro/Gratuit/ge3timjzgiya/metodologia-cadru-privind-reglementarea-utilizarii-auxiliarelor-didactice-in-unitatile-de-invatamant-preuniversitar-din-26092017>, consultat la data de 06.05.2024)

Partea a II-a, *Jacques Prévert*, se concentrează asupra autorului ales în fundamentarea cercetării aplicative și ale cărui poeme vor figura ca suport în realizarea secvențelor didactice pe baza cărora vom analiza impactul textului literar la ora de limba franceză, cât și asupra operei sale. Primul capitol al acestei părți include precizări de natură biografică, dar și caracteristici ale poeziei lui Prévert care se încadrează, parțial, în curentul suprarealist. Pentru a facilita demersul didactic ulterior, am prezentat principalele volume din opera lui Prévert, o tipologie a poeziei lui, precum și a temelor recurente întâlnite în opera sa, identificând unele particularități stilistice specifice poemelor lui Jacques Prévert care să poată facilita atât înțelegerea lor din punct de vedere didactic, cât și analiza lor din aceeași perspectivă. Al doilea capitolul al acestei părți include referințe cu privire la tipologia figurilor de stil conform teoreticienilor Grupului μ , din perspectivă generală și la figurile de stil din opera lui Jacques Prévert și face trimitere la textul literar ca suport pentru dezvoltarea competențelor lingvistice. De aceea, în cadrul acestei părți, am realizat o analiză a poemelor care alcătuiesc corpusul utilizat pentru aplicațiile didactice, analiză care a vizat cele trei planuri importante ale textului poetic (fono-prozodic, lexico-semantic, morfo-sintactic), conform teoriei izomorfismului planurilor lingvistice a lui Greimas².

În cea de-a III-a parte a acestei teze, *Impactul utilizării textului literar în predarea limbii franceze în România*, urmărește impactul textului literar utilizat ca suport în predarea limbii franceze. Primul capitol al acestei părți vizează percepția elevilor și profesorilor din eșantionul selectat, asupra textului literar și, implicit, asupra celui poetic în cadrul sistemului de învățământ românesc.

Cercetarea aplicativă din partea a III-a este concretizată prin aplicarea a două chestionare (pe eșantioane reprezentative) care analizează atât percepția elevilor din ciclul gimnazial și liceal, cât și percepția cadrelor didactice cu privire la prezența și utilizarea textului literar ca suport la ora de FLE. Eșantionul de cadre didactice cărora li s-a propus chestionarul a inclus profesori care predau limba franceză în proporție de cel puțin 80% din încadrarea lor, la momentul realizării studiului în discuție. Limitarea eșantionului nostru la un număr de 50 de cadre didactice poate împiedica formarea unei imagini mai ample și mai concrete asupra percepției acestora, aspect care ar putea fi considerat ca o limitare dat fiind faptul că îngustează perspectiva în această direcție.

---

² GREIMAS, A.-J., « Pour une théorie du discours poétique » IN *Essais de sémiotique poétique*, Larousse, Paris, 1972

Această parte include și un studiu de caz în care a fost pilotată realizarea și predarea unor secvențe didactice pe baza a 5 dintre cele 10 texte literare analizate în cea de-a doua parte a acestei cercetări, întrucât gustul pentru literatură se formează încă din primii ani de studiu ai limbii franceze. Scopul acestor secvențe a fost de a evidenția impactul pe care utilizarea unui text literar ca suport îl poate avea în predarea limbii franceze ca limbă străină și de a verifica în ce măsură acesta poate motiva elevii să citească.

Prezenta teză se încheie prin sintetizarea concluziilor reliefate de-a lungul întregului demers. O primă concluzie importantă rezultată în urma analizei teoretice a reliefat că locul și rolul literaturii în cadrul metodologiilor de predare-învățare a limbilor străine au suferit numeroase modificări de-a lungul timpului, astfel că aspecte privind includerea literaturii ca suport în predarea limbilor străine au fost îndelung dezbătute, literatura în general, respectiv textul literar, fiind nevoită să răspundă nevoilor de formare ale elevilor și să îi ajute pe aceștia să își însușească obiectivele propuse, indiferent de tipul de obiectiv- cultural, practic, formativ, fără a neglija niciunul din aspectele oral sau scris și, mai mult, susținând dezvoltarea fiecăreia dintre cele patru competențe. Important de menționat este și faptul că, odată cu apariția CECRL, textul literar este utilizat ca suport în predarea-învățarea unei limbi străine, însă este de reținut că el figurează doar la nivelurile avansate, începând cu B2; apariția *Volumului Complementar* al CECRL (în 2018) a adus cu sine o revalorizare a textului literar, introducându-l ca suport de studiu al limbilor încă de la nivelurile de debut, adăugând, totodată, ideea de reacție la textul literar, aceasta manifestându-se la modul concret prin diferite acțiuni care țin atât de înțelegerea acestuia, cât și de exprimarea unor opinii cu privire la el.

Studiile pe care această cercetare se bazează și le-a presupus, pe lângă identificarea percepției cadrelor didactice și a elevilor, degajate în urma aplicării de chestionare pe eșantioane reprezentative, a implicat, totodată, propunerea și pilotarea unor secvențe didactice la clasă pentru a identifica în ce măsură textul literar influențează într-adevăr optica elevilor asupra literaturii în general, și a textului literar/poetic în particular.

În contextul românesc, analiza programelor școlare în vigoare pe nivele de studiu, de la ciclul primar, la cel gimnazial și până la ciclul liceal, a reliefat informații importante despre competențele dezvoltate la ora de limbă străină. Astfel, la ciclul primar textul literar este absent în dezvoltarea celor patru competențe generale. În programele de gimnaziu, acesta apare ca text suport din clasa a VI-a, atunci când limba franceză este studiată ca Limbă 1, dar, pentru L2, referirea la textul literar este indirectă, menționându-se doar ideea de text, și nu textul literar ca text suport, această referire fiind valabilă doar pentru clasa a VII-a. În ceea ce privește textul literar la nivel liceal, în programele școlare apare menționată competența specifică *Transferul*

și adaptarea semnificației unui text literar la contexte neliterare, putându-se remarca precizări cu privire la textul literar. De asemenea, se poate observa prezența *Portofoliului European al Limbilor*, un instrument modern de evaluare care, printre altele, prevede existența unei liste cu texte literare autentice ca piesă componentă din alcătuirea sa.

Contextul românesc a vizat și analiza manualelor utilizate în prezent în școlile din România și agreate de Ministerul Educației Naționale. În urma acestui demers, se poate concluziona că, privind prezența textului literar în manualele utilizate la ciclul primar de școlarizare, acesta apare doar la clasele a III-a și a IV-a.

La ciclul gimnazial, se poate constata că textul literar este total absent din manualele de limba franceză L1, la clasele a V-a și a VI-a; cât despre clasele a VII-a și a VIII-a, se observă o prezență foarte redusă, textul literar fiind prezent în proporții de 4,3%, respectiv 7,3% în manualele analizate; de asemenea, se poate observa că la clasele a V-a și a VI-a textul literar este total absent și din manualele de limba franceză L2. La clasele a VII-a și a VIII-a, se constată prezența textului literar în manualele propuse de editura Booklet, în proporții de 25%, respectiv 27%, iar pentru clasa a VII-a, textul literar este prezent și în manualul propus de editura Corint, în proporție de 37%, proporțiile fiind ceva mai mari comparativ cu L1. Concluziile privind prezența în procente a textului literar în manualele utilizate la nivel liceal, limba franceză studiată ca L1, sunt sintetizate în tabelul de mai jos:

Clasa Editura	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Corint	27%	36%	39%	34%
Humanitas Educațional	-	34%	32%	46%

Tabelul nr. 21 - Prezență text literar în manualele școlare pentru ciclul liceal, L1

În ceea ce privește limba franceză studiată ca L2, concluziile privind prezența textului literar în manualele de limba franceză sunt prezentate mai jos:

Clasa Editura	a IX-a	a X-a	a XI-a	a XII-a
Corint	20%	-	27%	4,3%
Humanitas Educațional	33%	27%	35,5%	-
Sigma	-	6 %	-	-

Tabelul nr. 22 - Prezență text literar în manualele școlare pentru ciclul liceal, L2

Concluzia este că, la nivelurile primar și gimnazial, în manualele de limba franceză utilizate în prezent în România, textul literar este inexistent (ciclul primar) sau ocupă un loc destul de mic (ciclul gimnazial), conform procentelor rezultate în urma analizei. La nivel liceal

se constată o ușoară creștere, însă este de menționat faptul că manualele utilizate ca suport pentru analiza desfășurată nu sunt actualizate, ele fiind aprobate după programele din 2004/2006.

Secvențele didactice propuse au verificat rezultatele obținute ca urmare a chestionarelor aplicate pentru identificarea modalității în care elevii se raportează la textul literar în cadrul orei de limba franceză, acestea fiind concepute pe baza câte unui text din corpusul de poeme analizate în cea de-a doua parte a acestei teze, cu scopul de a fi identificate diferite particularități tematice și stilistice care să faciliteze exploatarea lor didactică.

În urma secvențelor didactice derulate, s-a concluzionat că textele literare utilizate, în acest caz poemele lui Jacques Prévert, au reușit să influențeze favorabil percepția elevilor cu privire la textul literar și, implicit, la literatură. Feedbackul primit din partea elevilor după desfășurarea fiecăreia dintre secvențele didactice propriu-zise a reieșit din chestionarele administrate după fiecare astfel de lecție, putându-se observa clar o îmbunătățire a percepției, atât cu privire la temele întâlnite în literatură ale respectivelor poeme, cât și cu privire la dezvoltarea competențelor lingvistice propuse sau la dezvoltarea motivației pentru realizarea unor lecturi ulterioare de texte literare în limba franceză. Astfel, concluzionând, se poate afirma că ipoteza de cercetare a prezentei lucrări a fost probată, demonstrându-se că textul literar poate modifica percepția elevilor cu privire la studierea limbii franceze ca limbă străină, prin îmbunătățire, dar și percepția acestora cu privire la lectura unor texte literare în limba franceză.

Prezenta teză poate oferi diferite deschideri în direcția pe care a conturat-o. Astfel, o eventuală deschidere, ca o prelungire a acestei cercetări, dat fiind impactul pozitiv constatat în urma derulării secvențelor didactice la nivel gimnazial, ar putea fi reprezentată de pilotarea de secvențe didactice, având ca suport poemele lui Jacques Prévert, la nivel liceal, pentru a compara rezultatele, impactul înregistrat în rândul publicului țintă, și, totodată, relevanța lor. O altă deschidere posibilă ca urmare a acestei cercetări vizează realizarea unei analize contrastive cu privire la percepția elevilor cu privire la utilizarea textelor literare la limba română, limba maternă, și limba străină, în cazul nostru limba franceză, pentru a observa în ce măsură percepția lor este modificată ca urmare a limbii în care textul este utilizat în clasă.

Considerăm că textul literar merită o abordare atentă la ora de limba franceză dată fiind nu numai valoarea adusă de acesta în dezvoltarea competențelor lingvistice, dar și importanța lui ca vehicol al competenței culturale și ca modalitate formatoare de abordare a educației.

În încheiere, în cadrul bibliografiei, prezenta teză oferă referințele de ordin teoretic (cărți, articole, documente de politică educațională) pe care se bazează această cercetare cu privire la subiectul abordat.